

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus täpsustas patsiendisaladuse ulatust kuritegude uurimisel

Riigikohus täpsustas patsiendisaladuse ulatust kuritegude uurimisel

1. aprill 2022

Riigikohus rõhutas reedel avaldatud otsuses, et tervishoiutöötaja tohib avaldada patsiendilt saadud andmeid kuriteo toimepanemise kohta vaid väga erandlikel juhtudel – näiteks kui patsient annab selleks ise nõusoleku, jätkuvalt on ohus inimeste elu ja tervis või laps on langenud väärkohtlemise ohvriks.

Võlaõigusseaduse järgi peab tervishoiuteenuse osutaja hoidma saladuses kõikvõimalikke andmeid patsiendi ja tema tervise kohta, kui seaduses või kokkuleppel patsiendiga ei ole ette nähtud teisiti.

Sarnaselt advokaadi kutsesaladuse ja vaimuliku pihisaladusega kaitseb patsiendisaladus ehk arsti kutsesaladus usaldussuhet arsti ja patsiendi vahel. See on üldtunnustatud põhimõte, mille eesmärk on ühelt poolt tagada patsiendi privaatsus, aga teisalt ka tema usk meditsiinisüsteemi, mille puudumisel ei pruugi inimene ravile tulla ning võib seetõttu ohustada ennast ja teisi.

Andmeid tohib avaldada tõsise ohu korral ja nii vähe kui võimalik

Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas, et vaikimiskohustus ei kata mitte ainult terviseandmeid, vaid ka perekondlikke, tööalaseid või majanduslikke asjaolusid, mille suhtes patsiendil on selge huvi. Seetõttu on ilmne, et arsti kutsesaladus hõlmab ka patsiendilt saadud infot kuriteo toimepanemise kohta.

Kolleegium rõhutas, et kriminaalmenetluses pole tervishoiutöötajal mitte üksnes õigus, vaid lausa kohustus keelduda patsiendi kohta ütluste andmisest ja dokumentide avaldamisest. Ebaseaduslik ja karistatav on igasugune patsiendisaladuse avaldamine, mille jaoks ei ole kas patsiendi nõusolekut või seadusest tulenevat alust.

Patsiendi nõusoleku saamiseks tuleb tervishoiutöötajal talle kõigepealt arusaadavalt ja lihtsalt selgitada andmete avaldamise ulatust, eesmärgi ja tagajärgi ning tema nõustumine peab olema vabatahtlik, konkreetne ja üheselt mõistetav.

Mõnel juhul on seadusandja siiski otsustanud, et avalik huvi on olulisem patsiendi huvist hoida teda puudutavaid andmeid saladuses. Näiteks peab tervishoiuteenuse pakkuja informeerima kohalikku omavalitsust eriti ohtliku nakkushaigust põdevast inimesest, kes on teistele ohtlik, keeldunud ravist või rikkunud ravirežiimi, kui see on vajalik tema kinnisesse asutusse paigutamiseks. Tervishoiutöötajal tuleb teatada ka sotsiaalhoolekannet vajavast inimesest või perekonnast ja igaljuhul on kohustus anda teada abivajavast lapsest.

Seadus lubab arstil kutsesaladusest mõistlikus ulatuses kõrvale kalduda ka juhul, kui andmete avaldamata jätmisel võib patsient oluliselt kahjustada ennast või teisi. Samas juhtis Riigikohus tähelepanu sellele, et silmas on peetud ainult tulevikus sündida võivat kahju. Näiteks on arstil lubatud vastu patsiendi tahtmist

teavitada tema elukaaslast HI-viiruse tuvastamisest, kui patsient ise ei ole sellega nõus. Kindlasti ei võimalda aga kehtiv seadus avaldada teavet patsiendi poolt juba toime pandud tegude kohta, mistõttu ei saa arst üldjuhul vastutada ka esimese astme kuriteost mitteteatamise eest.

Samuti tuleb arstil iga kord kaaluda, kas oht on niivõrd tõsine, et õigustab saladuse hoidmise kohustusest kõrvalekaldumist. Isegi kui arst otsustab seda teha, saab ta avaldada teavet üksnes ulatuses, mis on vältimatult vajalik tõsise kahju ärahoidmiseks. Luba patsiendisaladuse avaldamiseks lõpeb hetkel, mil teo toimepanemist või selle tagajärje saabumist ei ole võimalik enam väärata. Erandiks on siin kohustus teatada väärkoheldud lapsest ja kuriteokahtlusest, mis on tekkinud inimese surma põhjuse kindlakstegemisel.

Uurimisasutuse nõudmisel on psühhiaatrilist ravi pakkuval arstil lubatud avaldada info üksnes selle kohta, kas inimene on ravi saanud ja seoses millise diagnoosiga. Seadus ei anna alust avaldada andmeid ravi täpsema sisu, diagnoosi nüansside ning ravi käigus teatavaks saanud muude asjaolude kohta, rääkimata kogu haigusloo avaldamisest. Kolleegium juhtis lisaks tähelepanu sellele, et haigusloos leiduv raviarstile usaldatud teave võib ka inimest süüstada, rikkudes niimoodi õigust mitte anda ütlusi iseenda vastu ja ausa kohtupidamise põhimõtet.

Kohtus arutusel olnud juhtum puudutas alaealise vastu toime pandud seksuaalkuritegu, mille eest maakohus karistas süüdistatavat seitsme ja poole aasta pikkuse vangistusega. Ringkonnakohus ja nüüd ka Riigikohus jõudsid samale lõppjärelausele, küll aga muutis kõrgeima astme kohus otsuse põhjendusi.

Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin[1].

Arno Pöder
pressiesindaja
Riigikohus
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-tapsustas-patsiendisaladuse-ulatust-kuritegude-uurimisel>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=1-20-5071/72>